

ФАКУЛТЕТ: УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ-ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Број захтева: 05/2-7 бр. _____

Датум: 30.06.2023. године

ЗЈ

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

ПРЕДЛОГ ЗА ИЗБОР
У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА
(члан 75. Закона о високом образовању)

I – ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ ПРЕДЛОЖЕНОМ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА

1. Име, средње име и презиме кандидата: Александар (Зоран) Савић
2. Предложено звање: Доцент
3. Ужа научна, односно уметничка област за коју се наставник бира: Општа историја средњег века и помоћне историјске науке
4. Радни однос са пуним или непуним радним временом: Пуно радно време
5. До овог избора кандидат је био у звању: Асистент

у које је први пут изабран: 21.12.2017. године

за ужу научну област /наставни предмет: Општа историја средњег века и помоћне историјске науке

II - ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ТОКУ ПОСТУПКА ИЗБОРА У ЗВАЊЕ

1. Датум истека изборног периода за који је кандидат изабран у звање: 25.09.2023. године
2. Датум започињања поступка: 09.02.2023. године (датум упућивања иницијативе катедре или датум започињања поступка на други начин из чл. 6 Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду)
3. Датум и место објављивања конкурса: 08.03.2023. године у огласним новинама „Послови“ НЗС, на сајту Факултета и на сајту Универзитета.
4. Звање за које је расписан конкурс: Доцент

III – ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ПРИПРЕМУ РЕФЕРАТА И О РЕФЕРАТУ

1. Назив органа и датум именовања Комисије: Изборно веће Филозофског факултета, 23.02.2023. године
2. Састав Комисије за припрему реферата:

Име и презиме

Звање

Ужа научна односно
уметничка област

Организација у
којој је запослен

1) Др Смиља Марјановић Душанић, редовни професор, Општа историја средњег века и помоћне историјске науке, Универзитет у Београду - Филозофски факултет

2) Др Небојша Порчић, ванредни професор, Општа историја средњег века и помоћне историјске науке, Универзитет у Београду - Филозофски факултет

3) Др Ирена Шпадијер, редовни професор, Српска књижевност, Универзитет у Београду – Филолошки факултет.

3. Број пријављених кандидата на конкурс: 1

4. Да ли је било издвојених мишљења чланова комисије: /

5. Датум стављања реферата на увид јавности: 19.05.2023. године

6. Начин (место) објављивања реферата: Сајт Филозофског факултета

7. Приговори: /

IV – ДАТУМ УТВРЂИВАЊА ПРЕДЛОГА ОД СТРАНЕ ИЗБОРНОГ ВЕЋА
ФАКУЛТЕТА: 29.06.2023. године

Потврђујем да је поступак утврђивања предлога за избор кандидата Александра Савића у звање доцента вођен у свему у складу са одредбама Закона, Статута Универзитета, Статута факултета и Правилника о начини и поступку стицања звања и заснивање радног односа наставника Универзитета у Београду.

ПОТПИС ДЕКАНА ФАКУЛТЕТА

Проф. др Данијел Синани

Прилози:

1. Одлука изборног већа факултета о утврђивању предлога за избор у звање;
2. Реферат Комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање;
3. Сажетак реферата Комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање;
4. Доказ о непостојању правоснажне пресуде о околностима из чл. 72. ст. 4. Закона;
5. Потврда да предложеном кандидату није изречена мера јавне осуде за повреду Кодекса;
6. Изјава о изворности;
7. Други прилози релевантни за одлучивање (мишљење матичног факултета, приговори и слично).

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
05/4-02 бр. 1127-III/9
29.06.2023. године
ВЛК/ПС

На основу члана 75. став 2. Закона о високом образовању («Сл. гласник РС», бр. 88/17, 73/18, 27/18- др. закон, 67/19, 6/20 др. закони, 11/21-аутентично тумачење, 67/21 и 67/21- др. закон) и члана 227. став 2. тачка 3. Статута, Изборно веће Филозофског факултета, на својој XIII редовној седници, одржаној дана 29.06.2023. године, на предлог Комисије, донело је следећу

О Д Л У К У

Утврђује се предлог одлуке да се **др Александар З. Савић** изабере у звање ДОЦЕНТА за ужу научну област *ОПШТА ИСТОРИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА И ПОМОЋНЕ ИСТОРИЈСКЕ НАУКЕ*, са пуним радним временом, на Одељењу за историју, на одређено време у трајању од 5 година.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Филозофски факултет у Београду је на основу предлога декана Факултета и Одлуке Изборног већа Факултета о расписивању конкурса, објавио конкурс за избор у звање доцента, за ужу научну област *ОПШТА ИСТОРИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА И ПОМОЋНЕ ИСТОРИЈСКЕ НАУКЕ*, са пуним радним временом због потребе Факултета, Одељења за историју.

Изборно веће Филозофског факултета, на седници одржаној дана 29.06.2023. године, разматрало је Извештај Комисије за припрему извештаја о пријављеним кандидатима, и утврдило да предложени кандидат др Александар З. Савић испуњава све услове прописане чланом 74. и 75. Закона о високом образовању («Сл. гласник РС», бр. 88/17, 73/18, 27/18- др. закон, 67/19, 6/20 др. закони, 11/21-аутентично тумачење, 67/21 и 67/21- др. закон), чланом 135. Статута Универзитета („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 201/2018, 207/2019, 213/2020, 214/2020, 217/2020, 230/2021, 232/2022, 233/2022, 236/2022, 241/2022, 243/2022 и 244/23), као и услове прописане Правилником о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду, па је донета одлука као у изреци.

Доставити:

1х Универзитету у Београду
1х др Александру З. Савићу
1х Одељењу за историју
1х Стручном сараднику за радне односе
1х Одсеку за правне послове
1х Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

проф. др Данијел Синани

Филозофски факултет

Одељење за историју

Асистент др Александар З. Савић

Предмет: Избор за доцента за ужу научну област

Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама

Извештај о кандидату

1. Биографски подаци

Асистент др Александар З. Савић пријавио се (као једини пријављени кандидат) на конкурс објављен 8. марта 2023. у Огласним новинама Националне службе за запошљавање „Послови“, као и на сајту Филозофског факултета и сајту Универзитета у Београду, за радно место доцента за ужу научну област Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама, на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду, са пуним радним временом, на одређено време од пет година.

Александар З. Савић (Ужице, 5. октобар 1991) завршио је Ужичку гимназију (друштвено-језички смер) и уписао основне студије историје на Филозофском факултету Универзитета у Београду 2010. године. Дипломирао је 2014. са средњом оценом 9.97. Мастер студије је завршио наредне 2015. године са средњом оценом 10, а потом је на истој катедри завршио и докторске студије (2023, средња оцена 10). Докторску дисертацију под насловом *Концепти „Свете земље“ у православном свету југоисточне Европе (13-16 век)* одбранио је на Филозофском факултету у Београду јануара 2023. године пред комисијом у саставу: проф. др Смиља Марјановић-Душанић (ментор рада), проф. др Миодраг Марковић, проф. др Небојша Порчић и проф. др Ирена Шпадијер (Филолошки факултет Универзитета у Београду).

2. Допринос унапређењу наставног процеса и сродних активности

У децембру 2017. изабран је у звање асистента на Катедри за општу историју средњег века и помоћне историјске науке (у исто звање поново је изабран у септембру 2020). Од избора у звање учествује у извођењу наставе на предметима Европа и Медитеран 400-750, Европа и Медитеран 750-1000 и Културна историја средњег века (1000-1500). Према студентским евалуацијама, просечна оцена његовог рада је 4,72. У Савићеве резултате у домену наставе спада и стручна редактура недавно преведеног приручника за предмете који покривају рану средњовековну историју (К. Викам, Наслеђе Рима: Европа и Медитеран 400-1000, Београд 2021).

3. Преглед и мишљење о досадашњем научном раду

Кандидат Александар З. Савић до сада је објавио осам научних радова. Његово најзрелије дело представља рукопис одбрањене докторске дисертације. Савићева главна област истраживања јесте културна историја средњег века, а теме о којима је до сада писао обухватају хагиографију, ходочашће, културне трансфере на простору источног Медитерана и хришћанско-муслиманске односе. Задржаћемо се на анализи објављених радова.

1. Дарови са Нила: Нови поглед на сусрет светог Саве са египатским султаном, Зборник Матице српске за историју 90 (2014) 7–35.

У овом раду Савић се бави једним недовољно проученим местом из Савине легенде. Питање поклона које је српском светитељу у току његовог другог ходочашћа наводно даровао египатски султан подстиче размишљање у више различитих праваца – од проблема извора и специфичне поетике која диктира правила жанра, преко разматрања о природи и динамици материјалне размене на Медитерану средњег века, до социолошко-антрополошких импликација самог чина даривања. У чланку се прво анализира сваки од султанових поклона појединачно – алој, балсамово уље, индијски аромати, шећер и урме – са циљем да се установи његова како економска, тако и симболичка тј. церемонијална вредност на простору средњовековног Средоземља које је, разуме се, било и остало изразито хетерогена културна целина. Истраживање је показало да су се сви ови артикли заиста могли наћи у ризници иноверног владаоца. Неки, попут алоја, увожени су у Египат са истока, из области Индијског океана, док су други потицали из саме долине Нила – балсамово уље из Ел Матарије, које је по свој прилици Сава добио на дар, било је изузетно цењено диљем хришћанског света због широко прихваћене апокрифне традиције што повезује ово место са бекством Свете породице у Мисир; с друге стране, шећер и урме спадали су у категорију робе масовне потрошње у централним областима Ајубидског султаната. Ипак, са тачке гледишта становника оновремене Европе, свака од ставки на Теодосијевом списку имплицирала је луксуз какав се ретко могао замислити ван владарског или властеоског контекста. Настојећи да појединачне дарове схвати као својеврстан „каталог“ поклона, аутор истиче одређена питања која се и даље не дају сасвим разјаснити, а тичу се порекла те несвакидашње листе – могући одговори на питање да ли је реч о плоду списатељске уобразиље или реликту неког данас непознатог извора за Савина путовања остају у домену хипотетичког.

2. „Измишљање“ Вавилона – Географија и хагиографија у блискоисточном итинерару светог Саве Српског, Зборник радова Византолошког института 52 (2015) 291–312.

У основи овог рада јесте теза да су географија и хагиографија неразмрсиво испреплетане у саставима који сведоче о животу светих људи, нарочито оних чији се светачки образ обликује у контексту путовања. Ова се чињеница јасно очитује у извештајима о двама ходочашћима светог Саве Српског, чије је хагиолошке слојеве зналачки и надахнуто утврдио Доментијан – управо у његовом опису, који ће доцније преузети млађи животописац, налази се унеколико проблематични топоним „Велики Вавилон“. Још у првој половини минулог столећа покренута је дебата о убицирању

овог места и импликацијама што их могућа решења подразумевају с погледом на целину Доментијановог исказа; од тога да ли ће се Хиландарчев Вавилон поистоветити са Багдадом, крај којег леже остаци библијског града, или с Каиrom, у чијем је саставу древно утврђење истог имена, зависи интерпретација читаве Савине маршруте. Аутор чланка је мишљења да проста идентификација са било којом од двеју локација није довољна јер отвара низ питања – иако држи да Сава заиста није био у Багдаду, Савић сматра да Доментијаново „измишљање“ Вавилонa као посвећеног простора уз јасне алузије на халдејску метрополу није без значаја. У раду се сугерише да је кључ за разумевање проблема Доментијанова (не)обавештеност. Мада је свети по свој прилици боравио у Каиру, криво разумевање имена „Вавилон“ навело је јеромонаха-писца да домисли екскурс у Савином итинерару, држећи се устаљене матрице по којој се простор концептуализује као позорница ходочасничког подвига кроз сублимацију места, светописамских реминисценција и ритуала. Овај прилог актуализује проблем географских „знања“ (или, прецизније, представа) и њиховог функционалног удела у наративном ткању хагиографије. Исто тако, он преиспитује неретко подразумевану идеју да је Доментијан био сапутник Савин у обиласку светих места, што по природи ствари намеће потребу да се наново промисли хагиографов „хеуристички“ поступак када су у питању путовања по Блиском истоку првог српског архиепископа.

3. „Велможе аримаде“: О титули муслиманских достојанственика у Теодосијевом Житију светог Саве, Оријенталистичко знамење: Сећање на Марију Ђукановић (1923–1983), ed. А. Митровић, Београд 2016, 407–416.

Тема овог рада тиче се тумачења једног податка везаног за друго путовање светог Саве на Исток. Рад сведочи о настојању аутора да уобичајени истраживачки приступ историчара оплемени искоракom у питања која у основи спадају у домен филологије – реч је о анализи рукописне традиције извора и проблему лексичких трансфера. У покушају да појасни необичну титулу муслиманских достојанственика који су, према Теодосијевим речима, присуствовали аудијенцији светог Саве код султана у Каиру, Савић је посегнуо за доступним преписима млађег житија. На основу увида у десет рукописа (похрањених у Архиву САНУ, Библиотеци Српске Патријаршије, Музеја Српске Православне Цркве и Народне библиотеке Србије), установио је да енигматичну фразу „велможе аримаде“, коју проналазимо у Даничићевом издању, заправо ваља читати као „велможе амираде“. У наредном кораку анализи је подвргнут потоњи термин – како објашњава Савић, у његовој основи крије се арапска реч емир, чије основно значење сасвим одговара достојанству што су га могли имати Теодосију савремени муслимански угледници на двору ајубидских владара Египта. Ипак, даље се образлаже у раду, овај израз није могао допрети у вокабулар Савиног хагиографа непосредно из арапског језика. Позивајући се на карактеристични сугласник д који срећемо у облику речи посведоченом у Теодосија, особен за именице које се у грчком мењају по правилима треће деклинације денталних основа, Савић предлаже да се управо у њему има тражити посредник у овом лексичком трансферу. Та теза делује уверљиво утолико што је веза хиландарског животописца са језиком византијске писмености раније изучавана и несумњиво установљена. Кључни допринос овога рада, осим до сада наведеног, јесте то што се у њему нуди нова верзија превода датог места из Житија

светог Саве, али и закључак да би овај филолошки куриозитет могао бити најранији помен емирске титуле у корпусу извора српског средњовековља.

**4. Историографија и арабистика у Србији: Ubi sumus? Quo vadimus?,
Оријенталистика: Јуче – данас - сутра, ed. А. Митровић, Београд 2019, 467–499.**

Рад представља проширену верзију саопштења са скупа *Оријенталистика: Јуче – данас – сутра*, којим је обележена деведесетогодишњица Катедре за оријенталистику Филолошког факултета (1926–2016). Основни проблем којим се аутор бави јесте интердисциплинарно повезивање историографије и арабистике у оквирима српске академске заједнице. Настојећи да одговори на питање има ли смисла у томе да српски историчари уче арапски језик (тј. има ли разлога да наши арабисти савладавају методологију историјских истраживања), Савић се упушта у разматрање историјских извора на којима би ово међудисциплинарно прожимање било засновано. Релевантна сведочанства на арапском језику подељена су у две групе. Прву чине она која су настала на простору Блиског истока и која су релевантна за сагледавање политичких, економских те културних веза између тог поднебља и југоисточне Европе од средњег века до савременог доба. Другу групу сачињавају извори настали на самом Балкану у време османске власти, нпр. књижевност румелијских муслимана на арапском језику. Посебан истраживачки потенцијал аутор приписује рукописима који се чувају у више збирки у Србији и суседним земљама. Упркос постојећим институционалним условима који пружају слаб подстицај за успостављање нових хуманистичких дисциплина, Савић сматра да се арабистичке теме могу инкорпорирати у оквир занимања српске историографије, ослоњене на већ утемељене области попут балканологије, византологије или османистике. Допринос овог рада се превасходно очитује у покретању низа питања која би можда могла надахнути једну ширу дискусију у историографији; сем тога, он доноси веома обимну библиографију која се слободно може посматрати као драгоцен истраживачки ресурс.

**5. Словенска књижевност и византијска апологетика/полемика против ислама:
Прилози читању Житија Константина-Ћирила и Законоправила светог Саве, Иницијал
7 (2019) 23–61.**

У раду се полази од хипотезе да је антиисламска апологетско-полемичка мисао код православних Словена у средњем веку махом проистацала из обухватног спектра византијских представа о исламу и његовим следбеницима. Свестан сложености тог питања, аутор се ограничава на две студије случаја које почивају на двама репрезентативним списима: Житију Константина-Ћирила, које представља једно од првих оригиналних дела словенског књижевног стварања, и Законоправилу светог Саве, које припада формативној епоси српског, тј. српскословенског литерарног израза. Разматрање је засновано, с једне стране, на подацима које Житије пружа о арапској мисији свога јунака, а с друге на сегментима Законоправила чији су предмет ислам и муслимани. Уз смештање наведених извора у контекст односне грчке литературе, у чланку се износе и опажања у вези с појавом датих апологетско-полемичких традиција у словенском културном и језичком окружењу. Допринос

Житија Савић пре свега види у томе што је старословенску књижевност у повоју опскрбило термилошким и идејним оквиром о исламу који је, захваљујући општем значају тога дела, несумњиво утицао на књижевно стваралаштво у различитим словенским срединама чак и столећима касније. Законоправило, с друге стране, садржи преводе двају познатих византијских противисламских списа 8. и 9. века: промишљајући одређена преводна решења, аутор покушава да извуче закључке и о начину на који је преводилац разумевао природу „исмаиљанске вере“. Као што је истакнуто у самом раду, та два примера представљају упоришне тачне за истраживачки подухват већих размера којим би се расветлили компликовани токови рецепције византијских апологетско-полемиких списа у словенској/српској средини.

6. Athos – Jerusalem – Sinai: Peregrinations and Identities in the Lives of St Sava of Serbia, South-Eastern Europe and the Eastern Mediterranean, ed. I. Feodorov, Brăila 2020, 23–52.

У овом раду Савић прати два међусобно прожета процеса који представљају кључ за разумевање идеолошке подлоге приповести о поклоничким путовањима светог Саве Српског: у питању је његово настојање да истраје на путу личног духовног усавршавања, односно да обезбеди колективно спасење за своје сународнике. Оба процеса отпочела су у часу кад је светитељ у младости отишао на Атос; подвргнувши се изузетно захтевној аскетској рутини, јунак је непрестано увећавао свој духовни дар како би, када за то дође време, могао да „просветли“ немањићку државу. Разуме се, ова етапа његовог прегалаштва врхунац је досегла оснивањем Хиландара као „истинитог прибежишта“ отачаства. Да би се схватио пун смисао доцнијих Савиних путовања у Свету земљу, она се морају посматрати као суштински наставак његових младићких дана на Атосу; ове две фазе, у ствари, означавају граничне тачке светитељевог животног настојања да изведе Србе на пут спасења. Догађај од одсуденог значаја у том погледу било је подизање манастира Св. Јована Богослова на Сиону, којим је кулминирало прво Савино ходочашће. Тиме што је учинио да добију „домаће у Јерусалиму“, он је увео своју паству у круг православних народа који су имали духовно утемељење у најсветијем месту хришћанског света; манастир Св. Јована је, дакле, постао симболом њиховог трајног присуства у овом миљеу, баш као што је на Светој Гори већ неколико деценија то био Хиландар. Подразумева се, притом, да су боравци у Јерусалиму и при осталим светим местима Сави донели огромну личну духовну сатисфакцију. Поведен зовом пустиње, који је први пут чуо још као дечак, походио је не само палестинске крајеве већ и Египат и Синај. Посета Хориву, тј. теофанија коју је Сава том приликом доживео, није вредна пажње само утолико што представља највишу тачку у низу снажних верских искустава о којима Доментијан извештава већ и зато што је њоме заокружена сложена паралела с Мојсијем; постепено је градећи кроз цело своје дело, животописац је у овом тренутку доводи до врхунца утврђујући Савину супериорност у односу на старозаветног пророка. Импликације замисли о светом протагонисти као „новом Мојсију“ читују се на два нивоа: на једном, то значи да је, будући „други Боговидац“, у потпуности остварио своју жудњу за спознајом божанства; но на другом нивоу, тиме је потврђена његова посредничка улога између Свевишњег и његовог изабраног народа, „новог Израиља“. Савина ходочашћа су, тако, на концу резултирала не само његовим личним обожењем него и испуљењем читаве заједнице чији је он био духовни предводник.

7. A Sea of Miracles: Reflections on Narrative Space in Medieval Serbian Hagiography, Зборник радова Византолошког института 58 (2021) 39–71.

Ослањајући се на теоријско-методолошке тековине тзв. „просторног заокрета“ (*the spatial turn*) у друштвено-хуманистичким наукама, Савић у овом раду настоји да укаже на могућност нових читања средњовековне житијне књижевности, која би била заснована на простору као једном од кључних чинилаца хагиографског наратива. Савићева основна претпоставка јесте то да простор представља много више од пуких „кулиса“ или оквира догађаја што их предочава приповест. Простор, како се покушава показати, заправо је веома важан аспект наративне структуре, будући да непосредно утиче на природу збивања која наратив у њега смешта. Другим речима, од простора – наиме, од његових физичких карактеристика, али и од симболичког набоја који га одликује – умногоме зависи шта се у житију може догодити и на који начин. Повезујући овај правац размишљања са скоријим нараторолошким, књижевнотеоријским и филозофским увидима, водећи притом рачуна о специфичности изворног материјала, аутор је изложио теоријску поставку која омогућава нешто друкчије разумевање изабраних сегмената из двају житија светог Саве: у питању су његова „морска чуда“ – у науци позната као „чудо с олујом“ и „чудо с рибом“ – која су се збила током последњег светитељевог путовања у Свету земљу. Оно што повезује наведене епизоде јесте начин на који се простор ставља у службу приповести. Ни у једној море није само окружење у којем се одиграва чудо; напротив, ток чудесног догађаја у бити је условљен просторним контекстом, а своди се на међудејство протагонисте и мора, које у извесном смислу посредује у сусрету између оностраног и оностраног. У првом случају (чудо с олујом), пучина је инструмент у рукама ђавола, с којим се Сава суочава не би ли спасао лађу и све у њој; у другом пак случају (чудо с рибом), море је у функцији испољавања неизмерне Божје љубави према светоме. Оба пута хагиографи вешто експлоатишу амбивалентну хришћанску симболику мора, поигравајући се притом његовим физичким карактеристикама како би указали на изузетност дешавања о којима извештавају и истакли неке значајне одлике Савиног светитељског лика. Оно што следи из ових запажања јесте закључак да пучина у размотреним одељцима двају житија не може бити сведена на декоративну позадину која помаже читаоцу/слушаоцу да замисли догађај. Како то аутор види, простор делује као покретачка снага житијног наратива, и као такав представља један од најважнијих његових ослонаца, кроз који је могуће предочити и веома комплексне хагиолошке поруке.

8. „A Most Splendent Path to Jerusalem“: Remembering the Holy Land in Medieval Serbian Hagiography, Memory and Identity in the Medieval and Early Modern World, edd. R. Bleier, B. Coleman, C. Fletcher, Oxford etc. 2022, 67–84.

Полазећи од теоријског оквира који је изнедрила нова генерација прегалаца студија сећања, аутор настоји да проникне у механизме конструисања културног памћења у средњовековној Србији на примеру Свете земље. У чланку се заступа став да је „сећање“ на Свету земљу у српској хагиографији 13. и 14. века почивало на широком спектру хришћанских списа – од канонских текстова Светог писма, преко патристичких

трактата и других теолошких дела до апокрифа – али и на ходочасничком искуству светог Саве који је у два наврата походио *loca sancta* и тако у очима српских писаца постао „наследником“ Обећане земље. Сама чињеница да је Сава ходио Исусовим стопама, уписивао истакнуте чланове своје породице у поменике палестинских светиња и развијао своју ктиторску делатност на том простору, подстакла је писање о присуству Срба у Светој земљи и њиховом укључивању у токове свештене историје. Међутим, Савину улогу у формирању представа о Светој земљи не откривају само његова житија из пера хиландарских монаха Доментијана и Теодосија; о томе веома јасно сведоче и текстови у склопу Даниловог зборника. Како откривају животи краља Драгутина и неколико архиепископа из друге половине 13. столећа, Сава је постао својеврстан ходочаснички узор којем су се окретали како световни господари тако и припадници високе јерархије. Другим речима, наративи о Савином поклоништву су укључили идеју Свете земље – темељни концепт општехришћанског наслеђа – у идеолошки оквир који је промовисао српски народ као новог и пуноправног члана православне екумене.

9. Докторска дисертација Александра Савића *Концепти „Свете земље“ у православном свету Југоисточне Европе (13-16 век)* обухвата 249 страна основног текста са пратећим научним апаратом (1313 напомена), као и спискове скраћеница и коришћене литературе (21 страна). Основни текст чине Уводна разматрања (подељена на теоријске и тематске поставке рада и на приказ изворног досијеа), потом следе средишња анализа посвећена текстуалном обликовању простора у јужнословенским списима о светим местима и у релевантном хагиографском материјалу и Закључне напомене у којима се конструише слика Свете земље у политичко-теолошкој перспективи и постављају обриси даљих праваца истраживања које је ова студија покренула.

Дисертација кандидата Александра Савића успешно је испунила свој основни задатак да утврди како се на равни текста уобличава слика о простору на примеру ходочасничких списа и хагиографија насталих кроз читаво вишевековно раздобље на јужнословенском простору. Истраживачки најзанимљивији, средишњи део рада, посвећен је хагиографији као крунском извору за тему ходочашћа. У фокусу Савићеве анализе простора ходочашћа у српској хагиографској књижевности, налазе се житија Светог Саве, посебно делови у којима су описана његова путовања ка светим местима. Аутор најпре анализира Савин итинерар (у првом случају у њему се разазнаје шест маршрута, у другом четири). Полазећи од Доментијановог описа, Савић ова обавештења савњаје с Теодосијевом метафразом; коначно, разматра интервенције које је Никон Јерусалимац начинио скраћујући Теодосијево житије за потребе Горичког зборника. На крају оба потпоглавља дискутује о принципима конструисања простора ходочашћа у хагиографији и указује на то да овај процес тече паралелно с конструисањем светости протагонисте, којем непосредно доприноси. Посматрање Савиних житија из угла његових знаменитих ходочашћа, постављено у теоријском кључу који је Савић доследно спровео у читавом раду, довело га је до занимљивог питања односа простора ходочашћа и простора Савиног чудотворења, односно, објашњења паралелизма између процеса хагиографског конструисања простора и књижевног конструисања светости јунака.

Идеолошко утемељење концепта Свете земље у Срба нераскидиво је везано за Савина путовања. Стога је тумачење степеница Савиног пута, сагледаног кроз три фазе које означавају Света Гора, Јерусалим и Синај, јасно показало да је у овим списима ходочашће представљено у служби личног обожења и колективног спасења. У томе смислу, Савић сагледава Савина ходочашћа у ширем контексту његовог гравитирања ка Истоку; она су директан наставак процеса који је отпочео одласком на Свету гору, где је направио први корак на путу личног духовног усавршавања, али и колективног спасења пастве; у питању су, како је показано, две стране истог феномена у којем је садржана једна од кључних порука Савиних житија. На тај начин, простор Свете земље, у који хагиографи уносе специфичну династичку компоненту (уписивање у поменике, задужбине) поприма незанемарљиве идеолошке, односно, политичке импликације. Савићева размишљања о рецепцији Савиних ходочашћа заснована су на анализи утицаја слике о Светој земљи коју су конструисали Савини хагиографи на касније нараштаје српских читалаца и поклоника ходочашћа у Свету земљу.

Обавештења Даниловог зборника наводе на закључак да су канонизоване успомене на Савина ходочашћа имале важну улогу у обликовању касније представе о светим местима; поклоничко путовање било је начин да се последује не само Христу већ и Сави, који је „децу отачаства“ увео у Свету земљу и учинио их њеним „наследницима“, обезбедивши им место у заједници православних народа.

Закључак рада, вишеструко поткрепљен приложеном анализом, указује на динамику настанка и рецепцију студираних текстова. Савићев покушај да сагледа ширу слику коју наведени извори нуде – природу односа према Светој земљи на овим просторима – почива на предложене три основне перспективе из које је могуће сагледавати природу односа према Светој земљи. Она је доживљена као циљ ходочасничких путовања, као област посебних побожних дела попут подизања задужбина, што је најчешће саставни део владарског програма, али и својеврсне духовне и материјалне размене која је обележила период позног средњег века.

4. Приступно предавање

Приступно предавање за звање доцента одржано је 09.05. 2023. године на тему „Халифат(и) : теорија и пракса верско-политичког организовања код Арапа (7-10 век)“. Предавање је било успешно и са свим предвиђеним елементима дидактичко-педагошке струке. Комисија је једногласно предавање оценила у свим његовим сегментима највишом оценом (5, 00).

5. Стручно-професионални допринос

Од првог избора у актуелно звање др Александар З. Савић је учествовао у три научноистраживачка пројекта: *Српска средњовековна уметност и њен европски контекст* (Филозофски факултет, Београд); *The Byzantine Heritage in Southeastern Europe in the Middle Ages* (Византолошки институт САНУ и Институт за студије југоисточне Европе Румунске академије); *Concepts of Nationalism and Patriotism in Serbian Political Discourse: Medieval, Modern, Contemporary* (Филозофски факултет, Београд). Учествовао је на више научних скупова у земљи и иностранству.

Члан је више комисија за израду завршних радова на академским мастер студијама на Одељењу за историју Филозофског факултета, Универзитета у Београду.

6. Допринос академској и широј заједници

Члан је Српског националног комитета за византологију, а обавља и дужност секретара Центра за теорију историје Филозофског факултета. Члан је уређивачког одбора историјске едиције „Полис“ у издавачкој кући *Клио* из Београда.

7. Закључно мишљење и предлог комисије

На основу изложених чињеница о научним резултатима кандидата, његовим педагошким резултатима и укупној делатности на Филозофском факултету, част нам је да Изборном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду предложимо избор др Александра З. Савића у звање доцента за ужу научну област Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама, са 100% радног времена на период од пет година.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

проф.др Смиља Марјановић-Душанић, Филозофски факултет у Београду

(писац реферата)

проф.др Ирена Шпадијер, Филолошки факултет у Београду

проф.др Небојша Порчић, Филозофски факултет у Београду

У Београду, 18. маја 2021. године

Г) ГРУПАЦИЈА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

І - О КОНКУРСУ

Назив факултета: ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У БЕОГРАДУ
 Ужа научна, односно уметничка област: Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама
 Број кандидата који се бирају: 1
 Број пријављених кандидата: 1
 Имена пријављених кандидата:
 1. _Александар З. Савић_____
 2. _____

ІІ - О КАНДИДАТИМА

1) - Основни биографски подаци

- Име, средње име и презиме: Александар (Зоран) Савић
 - Датум и место рођења: 05.10.1991. Ужице
 - Установа где је запослен: Филозофски факултет у Београду
 - Звање/радно место: асистент
 - Научна, односно уметничка област: историја (Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама)

2) - Стручна биографија, дипломе и звања

Основне студије:

- Назив установе: Филозофски факултет у Београду
 - Место и година завршетка: Београд, 2014

Мастер:

- Назив установе: Филозофски факултет у Београду
 - Место и година завршетка: Београд, 2015
 - Ужа научна, односно уметничка област: Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама

Магистеријум:

- Назив установе:
 - Место и година завршетка:
 - Ужа научна, односно уметничка област:

Докторат:

- Назив установе: Филозофски факултет у Београду
 - Место и година одбране: Београд, 2023.
 - Наслов дисертације: *Концепти „Свете земље“ у православном свету југоисточне Европе (13-16 век)*
 - Ужа научна, односно уметничка област: Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама

Досадашњи избори у наставна и научна звања:

_асистент, децембар 2017
_асистент, септембар 2020

3) Испуњени услови за избор у звање ДОЦЕНТА

ОБАВЕЗНИ УСЛОВИ:

	<i>(заокружити испуњен услов за звање у које се бира)</i>	оцена / број година радног искуства
1	Пристапно предавање из области за коју се бира, позитивно оцењено од стране високошколске установе	5,00
2	Позитивна оцена педагошког рада у студентским анкетама током целокупног претходног изборног периода	4,72
3	Искуство у педагошком раду са студентима	2017-2023

	<i>(заокружити испуњен услов за звање у које се бира)</i>	Број менторства / учешћа у комисији и др.
4	Резултати у развоју научнонаставног подмлатка	
5	Учешће у комисији за одбрану три завршна рада на академским специјалистичким, односно мастер студијама	Члан у 11 комисија за одбрану завршних радова на академским студијама
6	Менторство или чланство у две комисије за израду докторске дисертације	

	<i>(заокружити испуњен услов за звање у које се бира)</i>	Број радова, сапштења, цитата и др	Навести часописе, скупове, књиге и друго
7	Објављен један рад из категорије M20 или три рада из категорије M51 из научне области за коју се бира.		M20 A Sea of Miracles: Reflections on Narrative Space in Medieval Serbian Hagiography, Зборник радова Византолошког института 58 (2021) 39– 71.

8	Саопштен један рад на научном скупу, објављен у целини (M31, M33, M61, M63)		M 33 Athos – Jerusalem – Sinai: Peregrinations and Identities in the Lives of St Sava of Serbia, South-Eastern Europe and the Eastern Mediterranean, ed. I. Feodorov, Brăila 2020, 23–52.
9	Објављена два рада из категорије M20 или пет радова из категорије M51 у периоду од последњег избора у звање из научне области за коју се бира.		
10	Оригинално стручно остварење или руковођење или учешће у пројекту		
11	Одобрен и објављен универзитетски уџбеник за предмет из студијског програма факултета, односно универзитета или научна монографија (са ISBN бројем) из научне области за коју се бира, у периоду од избора у претходно звање		
12	Један рад са међународног научног скупа објављен у целини категорије M31 или M33		
13	Један рад са научног скупа националног значаја објављен у целини категорије M61 или M63.		
14	Објављена један рад из категорије M20 или четири рада из категорије M51 у периоду од последњег избора из научне области за коју се бира. <i>(за поновни избор ванр. проф)</i>		
15	Један рад са међународног научног скупа објављен у целини категорије M31 или M33. <i>(за поновни избор ванр. проф)</i>		
16	Један рад са научног скупа националног значаја објављен у целини категорије M61 или M63. <i>(за поновни избор ванр. проф)</i>		
17	Објављен један рад из категорије M21, M22 или M23 од првог избора у звање ванредног професора из научне области за коју се бира		
18	Објављен један рад из категорије M24 од првог избора у звање ванредног професора из научне области за коју се бира. Додатно испуњен услов из категорије M21, M22 или M23 може, један за један, да замени услов из категорије M24 или M51		
19	Објављених пет радова из категорије M51 у периоду од последњег избора из научне области		

	за коју се бира. Додатно испуњен услов из категорије М24 може, један за један, да замени услов из категорије М51		
20	Цитираност од 10 хетеро цитата.		
21	Два рада са међународног научног скупа објављена у целини категорије М31 или М33		
22	Два рада са научног скупа националног значаја објављена у целини категорије М61 или М63		
23	Одобрен и објављен универзитетски уџбеник за предмет из студијског програма факултета, односно универзитета или научна монографија (са ISBN бројем) из научне области за коју се бира, у периоду од избора у претходно звање		
24	Број радова као услов за менторство у вођењу докт. дисерт. – (стандард 9 Правилника о стандардима...)		

ИЗБОРНИ УСЛОВИ:

<i>(изабрати 2 од 3 услова)</i>	<i>Заокружити ближе одреднице (најмање по једна из 2 изабрана услова)</i>
1. Стручно-професионални допринос	1. Председник или члан уређивачког одбора научних часописа или зборника радова у земљи или иностранству. 2. Председник или члан организационог или научног одбора на научним скуповима националног или међународног нивоа. 3. Председник или члан комисија за израду завршних радова на академским мастер или докторским студијама. 4. Руководилац или сарадник на домаћим и међународним научним пројектима.
2. Допринос академској и широј заједници	1. Чланство у страним или домаћим академијама наука, чланство у стручним или научним асоцијацијама у које се члан бира. 2. Председник или члан органа управљања, стручног органа или комисија на факултету или универзитету у земљи или иностранству. 3. Члан националног савета, стручног, законодавног или другог органа и комисије министарстава. 4. Учешће у наставним активностима ван студијских програма (перманентно образовање, курсеви у организацији професионалних удружења и институција, програми едукације наставника) или у активностима популаризације науке. 5. Домаће или међународне награде и признања у развоју образовања

	или науке.
3. Сарадња са другим високошколским, научноистраживачким установама, односно установама културе или уметности у земљи и иностранству	1. Руковођење или учешће у међународним научним или стручним пројектима и студијама 2. Радно ангажовање у настави или комисијама на другим високошколским или научноистраживачким институцијама у земљи или иностранству, или звање гостујућег професора или истраживача. 3. Руковођење радом или чланство у органу или професионалном удружењу или организацији националног или међународног нивоа . 4. Учесће у програмима размене наставника и студената. 5. Учесће у изради и спровођењу заједничких студијских програма 6. Предавања по позиву на универзитетима у земљи или иностранству.

***Напомена:** На крају табеле кратко описати заокружену одредницу

III - ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Комисија у саставу проф. др Смиља Марјановић-Душанић (Филозофски факултет, Београд), проф. др Небојша Порчић (Филозофски факултет, Београд) и проф. др Ирена Шпадијер (Филолошки факултет, Београд), једногласно је донела закључак да предложи др Александра З. Савића за избор у звање доцента за ужу научну област Општа историја средњег века са Помоћним историјским наукама на Одељењу за историју, Филозофски факултет, Београд. Ова одлука је донета на основу анализе испуњености свих услова за избор у звање доцента (одбрањена докторска дисертација, један рад из категорије М 20 и један рад из категорије М33), педагошки рад, стручно-професионални допринос и допринос академској и широј заједници, као и одржано приступно предавање. Кандидат је не само испунио све предвиђене услове, него је бројем и квалитетом приложених радова далеко премашао потребни минимум. Узвешти у целини, комисија са задовољством предлаже избор у више звање кандидата Александра З. Савића, констатујући у закључном мишљењу да је реч о колеги чији научни рад показује високу зрелост, способност аналитичког и синтетичког мишљења, као и високу писменост. Изузетно лепо резултати у раду са студентима уверавају нас да избором колеге Савића у звање доцента, Филозофски факултет и Одељење за историју, а посебно Катедра за Општу историју средњег века са Помоћним историјским наукама и Теоријом историје добија изузетно вредног и талентованог наставника.

Место и датум:
Београд, 18. маја 2023.

ПОТПИСИ
ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

проф. др Смиља Марјановић-Душанић

проф. др Небојша Порчић

проф. др Ирена Шпадијер

З А П И С Н И К
О ПРИСТУПНОМ ПРЕДАВАЊУ

(I) Кандидат др Александар З. Савић, по конкурсном расписаном дана 08.03.2023. године у огласним новинама Националне службе за запошљавање "Послови", на сајту Универзитета у Београду-Филозофског факултета и на сајту Универзитета у Београду, за радно место ДОЦЕНТ, ужа научна област: Општа историја средњег века и помоћне историјске науке, дана 09.05.2023. године, са почетком од 11.00 часова, у учионици 512. одржао јеприступно предавање са темом : „Халифат(и): Теорија и пракса верско-политичког организовања код Арапа (VII-X век)“.

Присутни чланови Комисије за оцену приступног предавања:

1. проф. др Смиља Марјановић Душанић
2. проф. др Небојша Порчић
3. проф. др Ирена Шпадијер, редовна професорка на Филолошком факултету Универзитета у Београду

Присутна Комисија је приступно предавање оценила према следећем:

1. члан Комисије:	
- припрема предавања	оцена _5_
- структура и квалитет садржаја предавања	оцена _5_
- дидактичко – методички аспект извођења предава	оцена _5_
2. члан Комисије:	
- припрема предавања	оцена _5_
- структура и квалитет садржаја предавања	оцена _5_
- дидактичко – методички аспект извођења предавања	оцена _5_
3. члан Комисије:	
- припрема предавања	оцена _5_
- структура и квалитет садржаја предавања	оцена _5_
- дидактичко – методички аспект извођења предавања	оцена _5_

Према горе наведеним оценама сваког члана Комисије појединачно, утврђује се просечна оцена приступног предавања _5_.

Чланови Комисије:

Проф. др Смиља Марјановић Душанић

Проф. др Небојша Порчић

Проф. др Ирена Шпадијер

Изјава о изворности

Име и презиме кандидата : Александар З. Савић

Сагласно члану 26. став 3. Кодекса професионалне етике Универзитета у Београду,

ИЗЈАВЉУЈЕМ

- да је сваки мој рад и достигнуће, изворни резултат мог интелектуалног рада и да тај рад не садржи никакве изворе, осим оних који су наведени у раду,
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио/ла интелектуалну својину других лица.

Потпис аутора

У Београду, 20.03.2023.
